



ALLAH HENÜZ SUÇ İŞLEMEMİŞ BİR ÇOCUĞU İLERİDE İŞLEYECEK DİYE ÖLDÜRTMÜŞ MÜDÜR? (HIZIR ADI VERİLEN KISSA)



İsmail Yakıt

Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi (E.) Öğretim Üyesi

Kur'an'ın ismini vermediği ama geleneğin “Hızır” adını verdiği zatın fiilleriyle ilgili kontekstin tahlilidir (Kehf suresi, 65-82). Çok kısa belirtmek gerekirse burada üç fiil söz konusudur: Geminin delinmesi, birinin öldürülmesi ve duvarın doğrultulması. Dikkat edilirse yorumlar kısmında bu fiilleri meydana getiren iradeler ve hatta fail farklı gösterilmektedir. Şöyle ki: Gemiye deldiğinde فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا “onu kusurlu kılmak istedim”; birini öldürdüğünde فَأَرَدْنَا أَنْ يُبَدِّلَهُمَا: “bundan daha hayırlısıyla değiştirmek istedik”; duvarı doğrulttuğunda: فَأَرَادَ رَبُّكَ “Rabbin istedi” şeklinde açıklamada bulunmaktadır. Şu hâlde birinde “ben istedim” derken, ikincisinde “biz istedik”, üçüncüsünde ise “Rabbin istedi” diyerek adı geçen fiilleri farklı iradelere dayamaktadır. Bu bir anlamda bütün fiilleri üç ana kategoride toplamamızın mümkün olduğuna aynı zamanda bir işarettir.

1) Kişinin kendi iradesiyle meydana gelen fiiller.

2) Tanrı'nın iradesiyle kulun iradesinin aynıyetiyle meydana gelen fiiller ("oku sen atmadın Allah attı" ayetinde olduğu gibi).

3) Sadece Tanrı'nın iradesiyle meydana gelen fiiller.

Bütün bu olaylar genel anlamda elbette Tanrı'nın iradesiyle cereyan etmiştir ama Cenab-ı Hakk'ın kullarına verdiği yetki ve irade neticesi kullar da bazı fiilleri işlerler. Kehf sure-sinde geçen bu hadiselerin semantik analizlerini değerlendirmelerini uzun uzun ele alacak değiliz. Bizi burada ilgilendiren en önemli iki hususa işaret edip, tekrar edilegelen bir tefsir hatasını göstereceğiz.

1) Ayette geçen "el-ğulâm" kelimesi "çocuk" diye tercüme edilmektedir. Böyle bir tercüme hem kontekste hem de Kur'an'ın özüne uymamaktadır. Çünkü "ğulam" kelimesi, ana babaya nispetle "evlat" anlamındadır. Babası diyelim ki seksen yaşında olan altmış yaşındaki bir kişi, ebeveynine nispetle onların ğulamıdır. Hatta İbn Side'nin dediği gibi, doğumundan saçların ağarmasına kadar hayatın her safhasıdır. Şu hâlde ayette geçen "el-ğulam" kelimesini reşit biri olarak anlamak ve onu "evlat" veya "delikanlı" diye tercüme etmek daha doğrudur.

2) Yeryüzünün hiçbir hukuk sisteminde olmadığı gibi, ilahi hukukta da olmayan bir yorum söz konusu edilegelmiştir. O da istikbalde işlenmesi muhtemel bir fiilin, daha işlenmeden en ağır bir ceza ile tecziyesidir. Bu husus, tekrar edilegelen 'bir tercüme ve hatta bir tefsir hatasıdır. Kontekstin semantik bir analizi yapılmadığından bu nevi tercüme hataları ortaya çıkmaktadır. Delikanlının veya anası babası mü'min olan evladın katli konusunda, olaya bir açıklık getiren zat onu وَأَمَّا الْعُلَامُ وَكَفَرًا فِيهِمْ مَا طَعْنَانَا وَكُفْرًا فِيهِمْ مَا طَعْنَانَا وَكُفْرًا فِيهِمْ مَا طَعْنَانَا وَكُفْرًا فِيهِمْ مَا طَعْنَانَا şeklinde belirtmektedir. Bu ayete hemen hemen her mütercim ve müfessir "Çocuğa gelince, onun anası babası mü'min idiler. Çocuğun

onları isyana ve küfre sevk edeceğinden korktuk.” şeklinde etmekte ve bu minval üzere yorumlamaktadırlar. Böyle tercümenin yanlış olduğunu beraber Ayette geçen *خشى* fiili genel olarak “ummak” ve “korkmak” manasındadır. Kendisine “na” bitiştğine göre bu zat yalnız değildir. Yukarıda belirttiğimiz gibi ilahi irade ile kulun iradesinin ayniyetiyle işlenmiş bir olay söz konusudur. Durum böyle olunca “haşiye” fiilinin yaygın anlamları olan “ummak” ve “korkmak” anlamları bu tefsire uygun düşmez. Zira Allah ne umar ne de korkar. O halde bu fiilin semantik bir analizi gerekecektir. Uzun tahlillerin kısa neticesini burada göstermeye çalışalım. Buraya uygun olan semantik anlam “kerihe=uygun bulmamak, uygun görmemek” anlamıdır. Ayrıca *أَنْ يُرْهَقَهُمَا* mastar müevveldir. Mastarlar isim grubundandırlar ve zamansız fiildirler. Şu hâlde bu mastarı istikbal sigasıyla tercüme etmek yerine hal sigasıyla tercüme etmek kontekste daha uygundur. Yani “sevk edecek” şeklinde değil, “sevk etmekte” şeklinde tercüme en uygun olanıdır. Bütün bunları bir araya getirirsek ayetin tercümesi şöyle olur: “Delikanlıya gelince, anası-babası mü’min idiler. Onun onları küfür ve isyana sevk etmekte oluşunu uygun görmedik.”¹ Bu tercüme Kur’an nassına en uygun olan tercümedir. Semantik analiz sonucu ortaya çıkan tercüme budur. Delikanlı o suçu işlemiş ve işlemektedir. Anası babası mü’min olduğuna göre kendisi değildir. Dinsizin dindar üzerinde bir baskısı vardır. Bu keyfiyet semavi dinlerin hukukuna göre katli gerektiren bir fiildir. Nitekim infaz edilmiştir. İnfaz bir sabiye değil bir reşide olmuştur.

1 Kelimenin Arapça’daki bu anlam derinliği Tayy Kabilesinin kullanımında karşılık bulmaktadır. Daha detaylı bilgi için: İsmail Yakıt, *Kur’an-ı Hakim Meali, Semantik Analizli ve Yorumlu*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2020, s. 325.